

DAŁB (łac. quercus) ten rodzaj drzew z rodziny bukowatych (Fagaceae) reprezentowany jest przez ok. 200 gatunków, z których tylko trzy posiadają swoje naturalne stanowiska w Polsce.

Pierwszym z nich jest występujący na terenie całego kraju dąb szypułkowy (**Quercus robur**). Jest on potężnym drzewem dorastającym do 30-50m wysokości przy średnicy pnia nawet do 2-3m. Jako swobodnie rosnący soliter charakteryzuje się kopolastą, rozłożystą koroną, grubymi konarami oraz krótkim pniem. Liście długości ok. 10 cm mają od 3-6 zaokrąglonych kłap i krótki ogonek liściowy. Kora drzewa jest mocno spękana i ciemna, zaś owoce w postaci elipsoidalnych żołędzi są zawieszane na szypułkach. Gatunek ten preferuje gleby świeże, na których wytwarza palowy system korzeniowy. Na słabszych stanowiskach o przepuszczalnym podłożu tworzy korzenie tuż przy powierzchni ziemi i rośnie zdecydowanie wolniej. Dąb szypułkowy lubi słońce, ale w młodości znosi też zacinienie. Drewno jest bardzo trwałe, ciężkie i twarde – od lat używane do wyrobu mebli, podłóg, a dawniej do budowy statków, bruku drogowego i in. Kora ma zastosowanie w garbarstwie i lecznictwie, a owoce są pokarmem dla ptaków i innych zwierząt leśnych.

Jego potężne rozmiary i proporcje mocnego pnia do szerokiej korony – kojarzone były od wieków z siłą, odwagą, długowiecznością i szlachetnością. Gatunek ten żyje najdłużej z liściastych drzew krajowych (kilkaset do 1000 lat) – dlatego tak często sadzony jest jako drzewo pamiątkowe.

Odmiany uprawowe polecane ze względu na ciekawe pokroje i kolory liści:

- **Concordia** – odm. żółtolistna, jest to małe i wolnorosnące drzewo osiągające do 8m wysokości, żółte zabarwienie młodych liści zmienia się z czasem na zielone. Pokrój drzewa jest szerokostozkowy u młodszych egzemplarzy, a kulisty u starszych drzew.
- **Fastigiata** – odm. stożkowata, rośnie wolno, kształtując wąską kolumnową koronę, która osiąga maksymalnie 15m wysokości przy 4m szer.
- **Pendula** – odm. zwisająca, której gałęzie skierowane są parasolowato w dół.
- **Pectinata** – odm. strzępolistna, charakteryzuje się bardzo powolnym wzrostem, liście jej są głęboko powcinane.

Drugim gatunkiem dębu – o podobnym zasięgu występowania co *Quercus robur* jest dąb bezszypułkowy (**Quercus petraea**). W Polsce jest on jednak trochę rzadszy i rośnie na uboższych glebach. Jak sama nazwa wskazuje owoce tego drzewa nie posiadają szypułek i żołędzie „siedzą” bezpośrednio na gałązkach. Fizjonomia i gabaryty przypominają poprzedni gatunek z tą jednak różnicą, że pień drzewa jest widoczny prawie do wierzchołka korony. Dwie odmiany, o których warto wspomnieć to:

- **Insectata** – odm. powcinana o wąskich i bardzo wydłużonych liściach, głęboko powcinanych obwiedzionych białym obrzeżem.
- **Mespilifolia** – odm. nieszypułkowata o wydłużonych i ostrozakończonych liściach z nieregularnym, falistym brzegiem.

Ostatnim polskim dębem jest dąb omszony (**Quercus pubescens**). Spotykany jest u nas na stromych, słonecznych ścianach wąwozów starego koryta Odry (koło Bielinka) w zachodniopomorskim. Jest małym drzewem (do 20m wys.) lub okazałym krzewem, którego pędy i liście są owłosione (szczególnie spód). Korona jest nieregularna, nisko osadzona i wielopniowa. Dąb ten jest wyjątkowo odporny na suszę, często rośnie na glebach wapiennych. Drewno jego jest bardzo twarde i dawniej wykorzystywano je na podkłady kolejowe. Obecność dębu omszonego na terenie naszego kraju związana jest prawdopodobnie ze średniowiecznymi traktami handlowymi – poprzez które został zawleczony z cieplejszych regionów Europy.

Sadzenie dębu – pomnika w przestrzeni miejskiej należy traktować jak wznoszenie klasycznego pomnika – rzeźby czy tablicy upamiętniającej.

Drzewo jest jednak żywym tworem, który będzie się zmieniać i rozrastać przez lata, dlatego tak ważne jest zapewnienie mu najbardziej optymalnych warunków do rozwoju.

Mazela Centrum Grawerskie

Jak dobrze posadzić Dąb Katyński

Decydując się na konkretny gatunek należy brać pod uwagę jego docelowe wymiary i potrzeby względem podłoża oraz nasłonecznienia.

Popularne dwa dęby krajowe – szypułkowy i bezszypułkowy preferują żyzne gleby i jako drzewa soliterowe potrzebują otwartej przestrzeni, o którą bardzo trudno w gęsto zabudowanej tkance miasta. Na skwery czy do przestrzeni ulicznej lepiej jest wprowadzać odmiany o wąskich koronach np. ‘Fastigiata’. Wkomponowując dąb – pomnik w istniejącą zieleń miasta można zdecydować się na odmianę ‘Concordia’, której żółte zabarwienie liści będzie zwracać na siebie uwagę i odcinać się od pozostałych nasadzeń. Pomniki upamiętniające ofiary zbrodni katyńskiej mogą symbolizować dęby rosnące pojedynczo, a także nasadzenia grupowe, których masa wzmocni siłę wyrazu.

Pomysłów na aranżacje żywych pomników może być bardzo wiele jednak należy pamiętać iż dotyczą one ingerencji w istniejącą już przestrzeń. Aby nie były przypadkowe i dobrze wpisywały się w teren warto jest poradzić się architekta krajobrazu. Pomoże on w wyborze odpowiedniego gatunku dębu (dębów) do planowanej lokalizacji pomnika, zaproponuje ciekawe rozwiązania architektoniczne (dojście, otoczenie, elementy małej architektury), które z pewnością podniosą walory estetyczne i wzbogacą nowe miejsce.

Autorem tekstu jest Małgorzata Palczyńska Architekt Krajobrazu <http://atelierkrajobrazu.pl> Tel. 886427976

EDUKACJA: 2007 – 2008 Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, kierunek Architektura Krajobrazu

(studia II stopnia, uzyskany tytuł magistra) 2007 – 2008 Ecole Supérieure du Paysage de Versailles (Francja),

stypendium roczne 2002 – 2007 Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, kierunek Architektura

Krajobrazu (studia I stopnia, uzyskany tytuł inżyniera

DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE: od lutego 2009 FunkcjoŃ Architektki – współpraca z pracownią

architektoniczną od grudnia 2008 Pleneria – współpraca z pracownią architektury krajobrazu 2005 – 2006 Cunnane

Stratton Reynolds (Dublin, Irlandia) – biuro architektury krajobrazu i planowania, praca na stanowisku architekta

krajobrazu lipiec 2004 Bd Projekt – staż studencki w pracowni architektury krajobrazu wrzesień 2003 Zielony Zakątek – staż studencki w pracowni architektury krajobrazu

PUBLIKACJE: miesięcznik Budujemy Dom – porady ogrodnicze (od grudnia 2006) biuletyn przestrzeni użytkowych

www.miejsc.org – artykuł o Krajobrazie ulicy (Streetscape, 4/2007) oraz o festiwalu ogrodów w Chaumont (10/2007)